

Культура і Побут

№ 34

Неділя, 26-го серпня 1928 р.

№ 34

Зміст: Ол. Клименко. Наша вина, чи наша біда? — Л. Скрипник. Криза українського кіно. Літературно-критичні нотатки. Петрик. Невдала спроба. — Остап Вишня. Привіт рядянським українським письменникам од „Волі“. — Олександр Перунов. Шумовий оркестр і культура ритму. — В. Дубровський. Музейництво на Україні в наш час. — Дм. Косарик. Художник Рута. — Юхим Гедзь. Уравай. Вірші. Олексю Влизько. Міщани над книгою. — М. Доленго. Меотиди. — Михайло Сліпченко. На току. — П. Б. Як одеські бібліотеки поспішають українською книжкою. Кіно-хроніка.

Наша вина, чи наша біда?

(Про видання та поширення масової літератури)

Останні три-чотири роки були роками швидкого зростання книжної продукції. Але придивляючись пильніше до книжкової продукції наших видавництв, помічаємо цікаве явище: що року меншає в ній питома вага масової літератури. Видавництва неохоче випускають масову книжку, бо в найкращому випадку вона надто довго лежить по книжкових коморах, в гіршому — значна частина її перетворюється на макулатуру і продається на пуд. Така доля постигає, що найменше третю частину масової літератури, що виходить на ринок, а надто літературу політичної, професійної та технічної, що виходить руською мовою. Ще гірше — надто гірше стоїть справа з такою ж таки літературою, виданою мовою українською: тут «замакулатурується» вже не третина, а часто й густо половина — і добра половина — тиражу.

Де причина такого стану?

Їх багато. Почнемо з видавництва.

Випускаючи масову книжку, кожне видавництво стоїть перед дилемою: випустити малим тиражем — книжка вийде дорога, отже її розпродуватиметься довго, може тимчасом застаріти та замакулатурується; випустити великим тиражем — книжка вийде дешева, але великий тираж так само потребує довгого часу для реалізації. В першому випадку маємо дорогу книжку і ризик потерпіти збиток, у другому — дешеву, але обігові кошти на довго застрягнуть у товарі і теж ризикують «замакулатуруватися» й дати збиток.

З цієї саме дилеми й походять настирливі клопотання наших видавництв про асигнування додаткових обігових коштів та дотацій на здешевлення окремих видань.

Але так ставити питання з виданням масової літератури можна лише тоді, коли виходити з того, що у нас на Україні є лише дуже обмежений попит на масову літературу.

Таке положення буде і правильне, і водночас неправильне. Воно правильне в тому відношенні, що **теперішній** попит на **теперішню** масову книжку дійсно обмежений, і ненормальне, бо той попит можна в багато раз збільшити. Щоб довести, що попит на масову літературу можна поширити, досить навести два приклади. Перший дає практика видавництва «Український Робітник» що за 8 місяців видало 1.200.000 і розпродало понад 1 мільйон масових книжок ціною від 5 до 25 коп. (серія «Дешева бібліотека красномисельства»). Отже попит на дешеву й цікаву масову книжку є. Це доводить і тривалість і масштаб спроби, зробленої «Укр. Робітником».

Так то-ж красне письменство, — скажуть нам скептики. Але те саме доводить і досвід видання деяких масових політичних книжок, що задовольняли читача і змістом і ціною. Одна з таких книжок, видана вид-вом «Про-

летарій» розійшлася за півроку в 200 тисяч примірників — тираж досі нечуваний для укр. книжки.

Попит на масову літературу є. Чому ж так мало розсходиться вона. (А в цьому, як ми зазначили вище, причина обмеженості видання її). Чому покупець так мало бере її. Тому, на нашу думку, що її не пропонують покупцеві. Справа пропаганди масової літератури, поставлена у нас аж надто погано. Загляньте у наші масові газети — часто натрапите ви там на рецензію на масову книжку. Часто знайдете там бодай найкоротші бібліографічні відомості про неї. На нашу думку робітник, селянин не бере масової книжки стільки, скільки він міг, хотів би брати її лише тому, що він не знає про її існування. І це найперше, на що треба звернути увагу, в справі видання та розповсюдження масової літератури.

Друга вельми серйозна причина кволого поширення масової літератури — опір книготорговельного апарату. Масова книжка коштує кілька копійок. Прибутку вона дає дуже мало, а клопоту з нею, уваги та сил на неї треба витратити стільки само, а то й більше, ніж на книгу, що коштує карбованець, півтора два. І книготорговельний апарат бере її якомога менше. Щоб ширше розповсюдити масову книжку, треба комерційний підхід до неї торговельного апарату замінити підходом культурним та політичним. А для цього треба, щоб наш той апарат був хоч трохи свідомішим політично та щоб він краще знав ту роботу, що він її робить.

Не на багато краще ставляться до масової літератури і наші бібліотечні робітники.

Перш за все вони не досить і знають її, бо у нас, власне кажучи, майже нема пропаганди масової книжки, саме з цієї причини бібліотечні робітники натомість активно впливати на попит на книгу з боку читача, лише пасивно йдуть за ним, дають лише те, чого вимагає сам читач. Відсутність друкованої пропаганди книги призводить до відсутності словесної пропаганди її. До того, що наші бібліотечні робітники обслуговують своєю роботою лише актив, верхівку робітництва та селянства, не піднімаючи пропагандою книги нових шарів читачів.

Відповідно до попиту читачього і поповнюють бібліотеки. Ото ж брак, роботу торговельного апарату і бібліотечних робітників треба поставити так, щоб не споживач шукав масової книги, а масова книга шукала споживача.

Говорячи про масову книгу, не можна обминути питання про умови створення її.

Випускаючи масову книжку з того чи іншого питання, видавництво ніколи не знає, оскільки те питання цікаве читачеві. Це не може не відбитися на збуті книжки. Видаючи

Олекса Влизько

Міщани над книгою

(РОЗДІЛ З «БАЛАДИ ПРО РОБІНА ГУДА Й ДІЛОВОДА КУРЧАТКОВА»).

У трясці сходить вечір, ніч
в хронічній астмі мре,
а в серце з казки про Багдад
летить мара — Заре.
Тремтить, тріпоче каганець
і повний тайн — оман
пливе на очі, мов туман
замріяний роман.
І сунуть літе... у ряд
і чути тихий шерх
сторінок книги на столі...
О, слався Гутенберг! —
Як би не ти, як би не ти,
не знав би з роду в род
романтики казон, балад
Курчатков — діловод.
Не знав би він, як жив і вмер
зайшовши в темний кут
горой Нотінгему, — стрілець
карманів — Робін Гуд.
Так хай же сходить вечір, ніч
в хронічній астмі мре!
і в серце з казки про Багдад
летить мара — Заре!
Нехай тріпоче й каганець
і повний тайн — оман
пливе на очі, мов туман
Замріяний роман!

масову книжку, видавництвам треба через профсоюзних і бібл. робітників, та іншими способами щільніше зв'язуватися з споживачами книги враховувати їхні вимоги, інтереси. Такий зв'язок не лише допоможе точніше орієнтуватися в питанні про зміст книги та форму його, але й сприятиме пропаганді її.

Досі ми говорили про масову літературу взагалі. Що до масової укр. літератури, то з нею справа стоїть надто гірше, бо тут впливають крім згаданих вище умов ще багато й інших: неукраїнський, дуже поверхово українізований кадр книготорговельних та бібліотечних робітників, обмеженість кадру авторів, потреба перекладати масову книжку, — а це робить її дорожчою, — бо автори проф. та політ. літератури, за нечисленними винятками, укр. мови не знають, та інші.

Ні одну з зазначених вище причин незадовольняючого стану утворення та поширення масової літератури на Україні не можна вважати за непереможну. Усунути їх видавництва можуть і навіть не за довгий час, коли щільніше зв'яжуться з профсоюзом, з організованими споживачами книги.

Ол. КЛИМЕНКО.

Криза українського кіна*)

(В порядку обговорення).

Основні принципи виходу з кризи

Ці принципи з цілковитою очевидністю походять з гасла культурної революції і з факту сучасного критичного стану укр. кінографії.

Але відомо, що найтрудніше помічається саме очевидні речі, і їх доводити треба найчастіше. Знов таки, кожен безперечний висновок — є теза і неминуче викликає опір інертної дійсності. І коли мені доведеться говорити навіть «трійми», то лише тому, що для нашої кіно-дійсності вони ще й досі не набрали ознаки безперечності.

Справді: «кожна революція неминуче викликає контр-революцію». — Трійми? — Звичайно.

«Ми вступаємо в добу культурної революції». — Хоч і не трійми ще, але річ усім відома.

Але ж, як кожна революція, так і революція культурна теж викликає відповідну контр-революцію в вигляді чи ж «прямой дії», чи саботажу. — Це теж річ безперечна. Але де і хто про це хоч би згадає, не говорячи вже про те, щоб зробити відповідні висновки.

На жаль — ніхто й ніде. В кіні — в усіх і разі. Тут найдрібніші події що хоч трохи пахнуть революцією, викликають вибухи активізму чи пасивного опору, але нікому й на думку не припадає кваліфікувати це, як контр-революцію «з усіма наслідками», що з цього походять. Мало того — тут часто-густо процвітають мирно такі махрові явища старих часів, що їх можна порівняти хіба з фактом мирного існування десь у нетрах сибірських лісів цілих селищ, де люди ще не чули про Жовтєву революцію.

Прикладів шукати на щастя недовго. Тяжко тому зо три всього йшла в одному з кіно-театрів Київська картина Гріфита: «Дві сирітки». Фільм, що був у свій час величезним досягненням мистецтва кіна, що й зараз багатьом чому міг би навчити багатьох наших режисерів. І цей фільм товариші прокатчики з ВУФКУ, пустили в такому ганебному, ще-

*) Продовження. Початок див. «К. і П.» № 33.

припустимому, мерзотному вигляді, що навіть наша, зовсім не вибаглива аудиторія, була обурена. Сеанси весь час відвідувались під загрозю скандалу. Мистецький твір, що має виконувати велике культурне завдання, волею комерсантів з ВУФКУ було скалічено до опидности, було шеретворено на якусь паскудну карикатуру. Все це в «культурному Донбасі України», в самому центрі. Що створюють такі комерсанти по інших місцях, по всяких далеких задатках — подумати страшно.

Спробуйте, уявіть на хвилинку, що щось подібне створило б якесь видавництво, скажемо, з творами Шевченка, чи Пушкіна, Чайковського. — Уявити цього ніяк неможливо. А в кіні не тільки уявляють, але й роблять.

Хіба одного цього вже не досить, щоб побачити, який величезний шлях ще треба пройти ВУФКУ, щоб стати хоч би такою ж культурною організацією як ДВУ, чи Книгоспілка.

А практично справа пояснюється дуже просто: функції прокату, себ-то механізму безпосередньо культурно-мистецького обслуговування маси споживачів кіна, абсолютно відокремлено від художнього відділу. Цілковита необхідність художньої контролю над фільмами безпосередньо перед пусканням їх на екран — не обов'язок для ВУФКУ.

Отже і отаких випадків «старо-режимного» гатунку і випадків саботажу та безпосередньої контр-революції по культурній лінії можна знайти надто багато.

«Революція в білих рукавичках» робити не можна — це теж усім відомо. І знов таки від гасла до його здійснення ціла прірва. Вся недовга історія культурної революції в ВУФКУ, майже без винятків проходить під прапором «демократизму», «учредилловських» принципів, інтелігентської «делікатности» і інших «білоручавичних» ознак. Опір старих зашкарбулених традицій, опір усій старій практиці роботи і міцно з'єднаній старій частині апарату, що мав до того змогу спертися в Одесі на своєрідний провінційний «націоналізм» — цей опір був надто міцний. У правління ВУФКУ

не вистачило чи то рішучості, чи то достатньої переконаності та усвідомлення справедливості власної, нової лінії і, як сказано вище, ВУФКУ зараз тимчасово «заспокоїлося» дійшовши чогось подібного до «коаліції».

Перші часи революції завели в життя тактику ревкомів, комісарів, політику «воєнного комунізму» і історія довела безперечну необхідність саме такої політики, як ні скавчали «демократи» всіх гатунків про «деспотизм» та «тиранство» більшовиків. Це теж річ цілком відома, але знов таки вона чомусь перестає відігравати для ВУФКУ роль директиви, коли справа торкається культурної революції. «Демократизм», «автономія» і інші прекраснотунні принципи не тільки досі визначають політику правління ВУФКУ, але як ми побачили в останньому розділі, мають зберігатися й надалі.

Діалектика є діалектика. В процесі розвитку окремого соціального явища вона виявляється так само, як і в розвитку суспільства в цілому.

В історії ВУФКУ можна прослідити всі етапи революції, починаючи з «весни Свято-полк-Мирського» (у ВУФКУ це була весна 1926 р.). Весною минулого року розпочалася «жовтнева революція», що одразу пішла шляхом «коаліції». Врешті, весною цього року я сам був певний того, що настав давно жданий «Жовтень». Людина, взагалі, легко вірить тому, в що хочеться їй вірити... Зараз для такої впевненості я не можу знайти досить підстав. Коли й не відхід назад, то певна затримка, непотрібна й шкідлива «стабілізація» ВУФКУ — досить очевидні.

«Жовтень» укр. кінографії, як і досі, ще в майбутньому. І основне печуче, невідкладне завдання — як найшвидше прискорити його з'явлення. «Потеря вреніи смерті подобна» — це справедливо завжди, і це тричі справедливо, коли в наявності маємо відставання, затримку розвитку, зростання ножиць, коли маємо «Лавіни» та «Лесі» в «активі» 1929 р. Треба ще не забувати, що і революція не дає «по шучьому велению» потрібних результатів в одну мить, що просто практично потрібно ще чималий шлях пройти і по дійсно вже новому шляхові, щоб дійти того моменту, коли тільки розсходження «ножиць» зупиниться. Треба пам'ятати, що нашому кі-

Дм. Носарик

Художник Рута

— Приди христос в рускую деревню — его девки засмеют...

М. Горький.

Вона спала на зламаний руці. Одна коса впала на грудницю, друга розправилась по сухому листу.

Поміж русавими косами збігалась рибка гадюка й заглядала у назуху дівчині, нюхала її голівку гадюка, або вкладався слизким бубликом на спідницю.

Я підійшов до крок і коли вадрів гадюку, біля неї я стервся...

Коли стомлені засинають у них із уст слани та котяться.

Як раз у цю хвилину з лівого куточка вишневих губ її потечкою побігла слинка. Гадюка голова зразу простяглась до її рота онця ту слинку.

— Ада — а...

Напружився я скрикнути, тому мов мені садніло — не рознімі й рота свого. Не злякав Ади й розбудати її — ну як?

І враз блискуча ідея — шипуть, коли на хомного нильно дивитись, то він під впливом погляду має прокинутись... дивлюсь пильно хвилину...

Цей час слизка холодна гадюка торкнулась до щокі й дівчина сховилась... Її круглі очі перше глянули на мене і вона з просоння не зрозуміла від чого й збудилась. Гадюка впала в сухе листя аж гукнула і зашептала геть.

Щі стримався я зразу не розказав Аді про те як її цілувала гадюка...

Ада покликнула мене на баштан там сіли ми під курінем. Розрізали жар-кавун і за їжею я жаргуючи сказав Аді про гадюку і не рад, що сказав, вона виплювала з рота кавун затрусилась, лице пожовкло...

Я отав заспокоювати мав же вона доходить до істерики...

Без горя щастя не буває, ми з Адею були ще юні, свої перші поцілунки взаємно довіряли саме тоді під курінем. Так якось зно-

само дійшло до цього і після поцілунку вона заспокоїлась і тихо журливо розповідає мені про своє життя.

В наше село вона з матір'ю приїхала всього лише рік і мені цікавило перше всього чого вона має таке загадкове ім'я Ада.

— Мати мені ніколи не одказувать, коли я щось у них запитую. Вони мені й пісень старовинних співають, вони мені розказують, як і дівували.

Так Ада почала мені розповідати свою легенду.

— Вони за молоду, кажуть, дуже красиві були, служили вони у пана — Потемки за горнишню. І пан той все їм конфетти купував та все обіцав, що ожениється на мамі. Мені мама все розказують, тут дочка не має нічого страшного, бережись і щоб ти свій вік здівувала це так, як я. Коли я найшлася, то крестини пан бучні влаштував, кумували якісь пани остроградські, та й назвали мене Ада, а воно якесь таке імення, що мати кажуть чи не посміялися пани із нас...

А далі пан найняв собі ще горнишню — Пальму, стала вона в'їдатись на матір аж щокі мати не вийшли від пана.

Тоді вийшла заміж за одного чоловіка та й недовго і пожили, взяли його на війну та й не повернули...

А де тепер ми перейшли з Федорівки й наше село жити.

Ада розповідала опічно про своє життя, а сама горнулася до мене, як до рідного.

Ми були вже й не такі маленькі, ходили обоє в четверту групу і тоді вже мабуть наша малинова кров закипіла... якось так випало, що ми ще раз поцілувались.

Ціло. Як серпанок розіслався від річки, і вертався від Ади додому.

ну треба ще наздогнати культурне життя України, себ-то певний час йти напруженим до останнього темпом, швидчим, ніж темп культурної революції по інших ділянках,—і тільки тоді з'явиться можливість для нього відігравати належну роль могутнього чинника культурної революції.

А для цього, перш за все, потрібно йти прямою, точно обраною лінією, не хитаючись, не блукаючи манівцями прекраснодушного, або формалістського «демократизму».

Економічне становище ВУФКУ, а тим більше його виробничу базу, можна визнати безлічними. Хіби, що є в цих галузях, порівнюючи з загальною картиною, другорядні. Основна криза—саме в культурно-мистецькій галузі. Висновок ясний: необхідно категорично визнати домінуючу роль саме цієї галузі.

Звідси: перевести центр ваги на художній відділ. Надати художньому відділові, хай, тимчасово, диктаторські права над усім виробництвом у цілому. З органу, де процвітає «взгляд на пачку», де працює кілька культурних кваліфікованих людей в атмосфері цілковитої відірваності від живого виробництва, де панує система якогось «наземного» абсолютно позбавленого актуальності відношення до виробництва,—з цього інтелігентсько-чистолюйного органу ВУФКУ треба зробити найбільш актуальну, конкретно робочу його частину. Парадокс, за яким перебуває десь високо над грішною землею найкультурніша частина апарату ВУФКУ в той самий час, коли ВУФКУ гине від некультурності,—цей безглуздий парадокс треба знищити.

Художній відділ треба реорганізувати, треба значно підсилити його новими силами, треба безпосередньо йому і тільки йому підкорити всі художні сили ВУФКУ (режисерів, сценаристів, художників, операторів і акторів), треба надати йому права рішучого голосу в усіх питаннях, що будь-якою мірою торкаються художнього боку справи.

Маючи диктаторські права, художній відділ правління зможе нести й цілковиту відповідальність за якість продукції, себ-то за розвиток укр. кіна.

Тільки таким чином обрана рішуча лінія буде найкоротчим шляхом. Сперечатися з цим трудно—пряма завжди коротча за криву.

ВУФКУ працює

1) У Редакції ВУФКУ. 2) Зйомка. 3) У місті. 4) На селі.

Коли навіть припустити справедливості можливих заперечень що до певних «шкод», які в окремих випадках художній відділ може створити відділам виробничому чи фінансовому,—це не може мати актуального значіння: неперівно страшенніші ті шкоди, що їх неминуче матиме при сучасному становищі художньо-культурний бік справи.

Першим завданням реорганізованого художнього відділу буде вирішення проблеми людських кадрів.

Власне—«проблеми» тут особливої немає. Це не «проблема», а «питання», а «проблемою» воно зробилося, дякуючи саме отій атмосфері некультурності, що про неї говорилось вище. Ця атмосфера одразу загубить свій вбивчий вплив коли перша роль у ВУФКУ перейде до культурного художнього відділу. Справді—тільки цілковитою ненормальністю організації ВУФКУ можна пояснити, що справа кіна, нова, важлива, надзвичайно цікава, що до неї існує такий небува-

Вона літом служила у Криначів, баштан стерегла, а я часто ходив до неї і там удвох училися малювати.

У нас був учитель художник, так нас захопив, що ми й літо не кидали своїх альбомів...

Ой, давно це було... Життя нас повело в світ не однією дорогою... Про Ада я не чув, вона з матір'ю помандрувала з нашого села. А я за допомогою вчителя (дуже таки гарна людина) пішов учитись і оце тепер викладаю у семирічній школі малювання...

Одружився на городській, вже й дочка у нас і живемо може й щасливо...

У мене тільки немає зовсім часу малювати, а так хочеться іноді, от хочеться, ну як ото в живих в полі смага палить і припадаєш до тиковки з криничною водою, так я іноді припадаю до мольберта...

Та стоїть мій мольберт з недомальованим полотном... У мене якийсь чудний характер: оце почну малювати один сюжет, як тільки не докінчу одразу значить уже й не буде він домальований... знімаю той малюнок починаю новий.

А найбільше тягають на громадську роботу. Я, друже, не затверджений кандидат партії, уже третій рік, як моя анкета ходить по мистецтвах... Одне я працюю на партроботі захоплено й щиро.

Та мучить мене таке життя, бо в ньому не все погоджено. Партійці мене не люблять, ховаються від мене, хоч і роблю я—перериваюсь. Куди самі не можуть—мене послають. Ти, кажуть учитель—йди, тебе селянство поважає. Іду виступаю, питають мене селяни, щось часто таке уїдливе (а підгородні селяни—воны уміють) а я врябую, відповім на все, бо я не ховаюсь із картами від на-

роду, а говорю прямо, мовляв, політика партії ось така і хоч це кому подобається, хоч не подобається, а буде так.

— А ви он чай що дня п'єте, а яшного хліба ви б не їли, запитує один Риторій Хведоревич.

— Добре вам про облігації балакати, бо вам як перше чело, так і є гроші, получив сотню або дві та й не лисий...

Підходить Михайло Теличка.

Ну, що ти будеш їм казати, у того ще яшний хліб єсть, щоби хоч цигарку прикурюй—горять, а в другого «культурне господарство», другого не найдеш в районі. А йому дядьки піддають...

— А хіба воно в робочого пузо більше за мов, що він їсть більше за мене, ще оце до мене й на дачу приїхав.

Ну, що ти будеш відповідати їм? А завжди даю откоша...

Куди там уже до мольберта. Або як зажалять наші засідання та штук шестеро на день...

Та на дворі оце сніжок спадає, тихо так, для нервів оце-б погуляти, хоч півгодинки, так ні, сиди на засіданні в димовій гарі... а вони всі в шапках, плюються криють один одного, а ти секретарюй, та ще вимагають «констатувати хватки» слово в слово, а я ж не стенограф.

Вийдеш о першій годині на двір, а ніч, як у Гоголя, нічка зимова сніжна. Ех... зітхнеш і додому, бо завтра ж на уроки в школу...

Куди там уже до мольберта, забув, як і пензель тримати.

А ляжеш спати—голова горить мабуть уже в тому черепі руді рідини зібралось стаканів зо три... Голова болить і не заснеш. Тоді я просто б'юсь головою об стінку і як настукаю добре—фізична біль перемагає нервозу і я

засипаю; а коли не об стінку, так долонями по висках намагаю й теж помагати...

Буває, що дружина почує мої муки та так й холодного компресу приложити, тоді вже вогнем легко заснути; заснеш, а воно тобі:

— Це ти, суккино-син, понакладав облігацій... лізе рязна борода і рязні зуби «неможливі» Волки.

О, дайте-ж заснути хоч...

Ранком зимою дим стелиться з димарів по селу, дерева в срібло окуті стоять, діти по вулицях з торбинками до школи... горобці витанцювують на вигоні... картини, картини... та то вже дітям загадує в класі малювати. І вони творять, а я лише підправляю та вражі діти ще й глузують з мене:

— У нас оця лінія трошки не так пішла...

— Та в нас оця кривуличка не туди, як що ми її та осюди зробимо, то озвечки у нас й вийде горобчик...

Перекривляють вражі діти, іноді сердяться, іноді думаєш—малеча... (отак колись і я глузував зі свого вчителя, а як дали мені на виставці та пару витяжок, то й мати стала хвалити мене юного художника).

Увійдеш на перерви до вчителів і тут біда, не переносю їхніх балачок, та й я для них рвотний порошок.

— Як би ви вже або художник, або комуніст... дивно їм це сполучення.

Приходь додому обідати, дома в мене є домробітниця, вона подає обідати... Отут власне, й буде вся суть мого оповідання. Це вже в мене третя домробітниця.

— Сідайте з нами обідати запрошую її, не сідає, перші дві сідали, а оця ні.

— Та я ще успію їжте...

І таке воно ото «їжте» важке якесь. І не знаю, чи їсть вона поди на кухні, чи в ї-

лий потяг суспільства, що нею не може не цікавитись жодна культурна людина і, тим більше, жоден митець, — ця справа має за найголовнішу проблему свого розвитку брак відповідних робітників. Це звучить, як пісенітниця — і це й є пісенітниця.

Не в браковій відповідності робітників трагедія, а в невмінні ВУФКУ до них підходити, в неможливих умовах праці, що існують на виробництві ВУФКУ для кожного справді культурного робітника.

Лишається ще питання кваліфікації. Питання серйозності якого не слід ні зменшувати, ні збільшувати. ВУФКУ весь час хиталося між цими двома «соснами», то ризикуючи давати постановки цілком некваліфікованим людям, то роблячи режисерів із старих помрежисерів, вважаючи це за «кваліфікацію». Насправді, нині положення поки що безпечне: саме по собі мистецтво кіна має ще стільки слабо розвинену теоретичну базу, що надбання тих знань, які надбати можливо, не становлять перед культурною й освіченою людиною великих труднощів. Решту — все єдино доводиться кожному художникові кіна набувати власними силами й здібностями. Суть справи — саме в справжній культурності та широкій освітності майбутніх робітників кіна. Само собою розуміється, що специфічні здібності потрібні для кіна, як і для всякого мистецтва, але й тут наявність хисту до роботи в кіні, раз цей хист виявляється у культурної людини, може бути в більшості випадків певною запорукою наявності певних здібностей. Цього останнього, на жаль, ВУФКУ теж до цього часу не зрозуміло: часто воно довіряє «хистові» «художників» подібних до славнозвісного Мухоміна-Бєла, але іноді вперто вагається дати роботу людям, що не тільки хист свій, але й певні здібності всіма можливими для них засобами вже виявили.

Вирішення єдиної справжньої проблеми, що стоїть перед ВУФКУ, проблеми категоричного переходу до диктатури художньо-культурного боку справи, автоматично розв'яже не тільки «проблему кадрів», але й всю довгу низку «проблем» або зведе до простих і ясних «питань» або й знищить зовсім.

Найбільш занедбана дитина укр. культури — українське кіно — зесь час росла в жахливій

знаю, що жінка моя хоч і вчителька, а не завжди загляне у життя її. На цьому у нас сімейні трагедії бувають.

Літом трохи вільніше. Я люблю вставати рано на схід-сонця купатися, а далі беруся і за малювання. Іду за річку, сідаю в коноплях і роблю етюди. Прийде тітка — полотно вибивати, до берега розлітаються бризки від прання... Рябіє плесо, а як роздігнеться вона й стане підсувати хустину тоді вона у воді, як у зеркалі... а поруч неї розламанна верба і у плесі верба швидко її зарисовую.

Знаю — мистецтво одягає ідеї в образи. А я не можу так, я роблю простіше, в мене ідея то я її у блокнот і буду в докладі одягати її в гарні образи — слова, і буду нею проназувати слухачів. А через малювання доки та ідея дійде в маси, терпець лусне. Це тоді зручно, коли тобі слова не дають. І тому я не журюсь, що законав свій талант у громадській роботі і не журюсь, що не маю своїх картин, і не журюсь, що умру невідомим художником. Є в мене одна лише робота портрет Маркса.

Був я студентом-голодним. Ніч в інтернаті. Сплять юнаки вже, а молодий художник Рута сидить зігнувшись коло мольберта і тушує маркові бороду. Відтілки виводу. Годині о четвертій кидаю, і хожу до трюмо і вдивляюся в лице: худий — худощавий, а в підборідді ямочка, розрізом роздіволю його: у мене своя теорія — ота ямочка є лише у людей — художників і я вітаюся цим. Ще бачу в трюмо щокую свою розрізану (колишню дитиную розрізав склянкою) у цей розріз Ада не раз цілувала... Де вона тепер? Серце юнака студента хлюпнуло кров'ю... Ех, беру на столі сухарі й публюю і хрумлю.

Після місячної праці не доспаними нача-

ми поніс Маркса до Видавництва. Дали за нього аж... п'ятерку.

Я ж розпочав про Ада, а пустив слюзу про себе...

Згадаю часто її тоді відшукаю з архіву свій учнівський альбом давній — і пригадаю:

Учитель нас посадив малювати з натури. Ада посадив на стіл. Наказав їй не ворухнутися, бо ми її будемо рисувати. Малюємо, а я ж її кохаю і тому так кожна риска у мене на малюнку аж

пашить. Виводу: Ось губи і тож хотіла гадюка в їх поділувати. Ось так пішла лінія носа з легким горбиком, а вниз лінія підборіддя... це мені найважче змалювати. У гору-хвилями волосся, а вниз скромно виводу її груди... Вона ще юнка, а вже лінія грудей заступає чарівно і в мене тремтить рука на цих лініях... Очей я не рисую, а закрав їх віями, так мов паче в цей час вона стрипнула ними.

ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНІ ПОПІСАНКИ

Невдала спроба

І. Письменники Радянської України — альбом портретів ДВУ.

II. Портрети Українських письменників книжковий колектор ВУРПС, серія бібліотечних матеріалів В-во «Укр. Роб.».

Здавалось би, що ці альбоми мав би рецензувати хтось із фотографів (а то може й фото-фахівців), зазначивши невдачу ретуші, позу то-що, бо й справді де-хто з наших письменників аж занадто вже кумедним вийшов. Але це тільки на перший поверховий погляд.

Перегорнувши перші три аркушки ви потрапляєте на маленьку передмову редакції, яка саме й обходить де-кого і не з фотографів. Нема чого й говорити що це річ надзвичайно корисна й потрібна. Ми маємо клуби, сельбуді, читальні, хати-читальні, червоні кутки й ще безліч подібних закладів, що на сьогодні становлять цифру кілька тисяч. Скрізь є тут українська книжка і скрізь її тепер уже читають, а значить цікаво й побачити хоч на фотографії творця цієї літератури, що в певній своїй частині відображає всю складність того будівничого процесу нашої країни, що тепер, іде таким шаленим темпом. (Хай заспокоїться «войовничка» душа В.

атмосфері без сонця, без повітря. Коли воно хворе на золотуху, на анемію, на рахіт — немає радій робити з цього «проблеми» і лікувати його будь у яких професорів. Треба перш за все перевести його в інше помешкання, достойне культурної людини. Дитина, по суті цілком здорова і вичуняє вмент.

Л. СКРИПНИК.

(Далі буде).

Від редакції: Не солідаризуючись з деякими гострими і категоричними твердженнями автора, редакція просить хто бажає висловитись по суті зачеплених питань.

Ред.

Подішукати, — сталося те, чого він уже давнє домагався тоб-то фотографувати й популяризувати).

Так от, перше питання, що виникає це — принцип добору в цьому альбомі. Редакція, правда, зазначила, що вона мала на меті подати портрети тільки письменників революційного нашого десятиріччя, що працюють на терені УСРР — тих, що «зросли під безпосереднім впливом Жовтня і тих, що своєю діяльністю, хоч і раніше почату (дипломатичний хід. П.) безпосередньо з революційною добою зв'язали. (Підкреслення скрізь наше П.).

У цих межах редакція спинилася вибором на письменників, чий літературний доробок забезпечує вже авторів певне місце в нашому широкому літературному процесі.

Ну, знаєте, після такої передмови, можна знову розпочинати літературну дискусію, а видавництво «Український робітник» матиме нагоду вдруге заробити на цій справі, видавши збірку матеріалів (тільки радимо ціну ставити не 4 крб. 50 коп., як на першому, а так карбованців 10 — хороша й кругла цифра. — Це просто до речі).

Отож, коли редакція вважала, що такі письменники, як М. Рильський, П. Филипович, Івченко, Осьмачка (та й ще де хто), «зросли під безпосереднім впливом Жовтня»... і... «свою діяльність, хоч і раніше початку, безпосередньо з революційною добою зв'язали», то частини (редакції) доле і надалі такі винаходи робити. Можливо редакція мала на увазі (в силу інерції професійної звички) видавниче десятиріччя, а не революційне, — тоді повіримо. Видавець київські мабуть забули про те, що трамфони уже давно винайдені й що на цьому тепер нікого не «об'їдеш».

На нашу думку виходить тришечки інакше, а саме: раз редакція згадала про наш широкий літературний процес, то й треба було вже (і неодмінно) подати його повніше, тобто не забути й про таких т.т. як Дніпровсь-

Ой часто витягаю цей малюнок і кохаюся в ньому, це ж мій свідок про мою недогуляну юнь.

Літом я маю вільний час і рішуче ухвалив із цього мініатюра зробити картину. І однієї серпневої ночі розпочав:

Сторож на дзвіниці уже розділив півночі і сторож кооператії уже дав два постріли. Десь на толоці співають пастухи (чи пас ти, друже, коні вночі?, сім'я спить, а я малюю:

Вона спить на зламаний руді. Одна коса упала на груднину, друга розправилася по сухому листу. Поміж руськими косами скандзюбилася рыба гадюка і шостягає голову до її вишневих губів.

Так і залишив недомальоване полотно, чіт знав же таку напасть.

Повернувся з кооператії (ми там робили ревізії) і почав я весело розповідати, як Петро Іванович наш завшколою цілий день важився і все вивірив скільки за зиму втратив кілограмів зі свого пуза. Розповідаю та бачу, щось у мене дома не гаразд... Дружина нервує, дмухає на домробітницю і до мене так облезливо-жидко:

— Ти знаєш, як звуть твою наймичку?
— Та здається ж Люба.
— А звідки вона родом?
— Та казала ж вона з Белорусії, чи що, біженка...

— А чути від неї хоч слово білоруське?
— «Нядзеля» вона ж завжди вимовляла білоруською мовою, коли просилася у неділю погуляти.

— Так полюбайся на свою наймичку, вона тобі за жінку скоро стане, а мене з світа скоро зжене, пожалій, хоч дитини і впала з перовим криком, збудила дочку і та зайшлася не своїм гласом...

кий, Пилипенко, Усенко, Кириленко, Божко, Влизько, Б. Тенета, Ів. Ле, Смолич, П. Голота, Л. Первомайський, О. Донченко, А. Панів, В. Кузьмич, Доленго, Масенко, Забіла, Шмидельський, Кундзин і багато ще інших, що трудяться навколо журналіст «Гарт», «Молодіяк», «Плуг», «Нова генерація» то-що.

Скажіть, ласково прошу:—хвіта ці товариші не зросли під безпосереднім впливом Жовтязя, хвіта вони менше звязали свою діяльність з ним, аніж ті, що ми про них вище сказали. І, нарешті, хвіта їхній літературний доробок менший як у т.т. Косаченка, Баждана, Осмацьки, Івченка, Фальківського, Яновського і багатьох інших. І потім чи думала редакція над тим, що ж саме, які критерії визначають літературний доробок письменника. Напевно ні. З якого ж тоді права редакція, «популяризувати» одних, затирати інших. Чи може знову, як 2—3 роки тому: «куди лізеш сопливе з своїм трилом у панський ряд». Здається, тепер інша ситуація і до цього не треба було б уже повертатись.

Нам здається, що треба було б вмістити фотографії й критиків нашої літератури, бо ж в єдиному літературному процесі це невід'ємні складові частини, що визначають одна одну.

Що ж до альбому видання «Український Робітник», то треба лише одно сказати:—пізно прокинувся книжковий колектор ВУРПС у читальні маси цього вже давно потребували, а проснувшись робить дурниці (хоча б компетентних людей до цієї роботи запросив). Конкретно: треба було або позначити що це серія № 1 чи 2, чи якось інакше, а то ж виходить така каша, що нічого й добрати не можна.

Тут і дореволюційні і пореволюційні письменники і всіх разом 25, а головне те, що, здається, де кого нема і з тих письменників, кого сам ВУРПС посилав у робітничі центри «живими». І, по друге, треба одверто сказати, що велика частина бібліотечних робітників є люди неписьменні що до української літератури, то й вважатимуть, що вся українська література тільки й має лише 25 письменників. Адже ж бібліотечна комісія (чи колектор, чи сектор культкомісії ВУРПС) до цього часу зводного разу, здається не влаштувала спеціальних семінарів чи курсів перепідготовки й ознайомлення з українською літературою хоча б так, як це давно вже робиться в РСФРР.

ПЕТРИК.

На дворі йшов тихий дощ, мій найулюбленіший дощ, а на столі лежала зошитка чистенька і на ній під портретом Чубаря написано:

Щоденник наймички Аді.

Я схопився за стіл і признаюсь зрадів до смерті, забув про все.

— Вона, вона бач що-дня подаючи обід мені сміялися дві ямочки на щоках, бач, де я їх бачив... Я цілував їх.

— Аю, ну Аю та йди ж сюди.

Прожогом кидався у кухню ай!.. Межить її «спецодяг»—дрантя якесь на долівці, стоять намочені педюшки, а на ліжку записка:

«Прощай, Васильку... Немає й в тебе правди».

Адя, може й забув вже.

Побіг до щоденника, а дружина пмаує його на кланті, полотно мове з мольберта зірвано (пропала ніч) і передано на четверо. Хапаю жагуче листочки щоденника читаю, її почерк, її давньої школярки Аді і стулявши одну сторінку у прочитав:

Пообідали ви її тіло, її красу.

Стали перед очима її щоки худющі, сама, як з хреста знята, очі глибоко червоні, каламутні (спить же в кухні, там повно з примусу сизого чаду).

— Віддайте мені... увірвалася в кімнату розпатлана задихана Адя, віддайте мені—мене що сю ніч малювали хрипло заривіла.

— Ось тобі, на,—і моя інтелігентна дружина показала їй дві дулі—баргамоти...

— Ну, коли ж так ось тобі помста.

Адя як вихор обхопила мене і жадно як тоді на баштані по-ці-лу-ва-ла.

Про легенду розповів мені приятель мій художник Рута.
с. Ракитна.

Привіт радянським українським письменникам од „Воли“

11-го серпня поточного року я мав нагоду виступати на місцевих берлінських зборах «Культурно-освітнього об'єднання українських робітників у Німеччині: «Воля».

Інформуючи членів т-ва «Воля» про культурне життя на Радянській Україні, я привітав їх від імені українських радянських письменників:

«Воля» звернулася до мене з таким-о листом:

Копія.

Берлін, дня 13 серпня 1928 р.

До т. ОСТАПА ВИШНІ.

в Берліні.

Культурно-освітнє об'єднання українських робітників в Німеччині «Воля».

Шановний Товаришу!

В імені робітників, що з'організовані в н/товаристві прохаємо Вас передати робітничо-селянським письменникам Української Соціалістичної Радянської Республіки наш сердечний привіт і запевнення, що українські робітники сгуртовані в організації «Воля» завжди пам'ятатимуть, що Радянська Україна і Радянський Союз є наша загальна пролетарська батьківщина, яку ми завжди готові обороняти від ворожих зазіхань і нападів з боку ворогів працюючих—міжнародної буржуазії.

Маючи на увазі велике зацікавлення наших т.т. і мізерні грошові засоби н/організації, прохаємо Вас поклопотатися перед письменниками та видавництвами УСРР, щоби для нашого товариства була уділена якась кількість книжок і періодичної преси. Значіння

й вартість друкованого радянського слова для українського робітництва в Зах. Європі очевидні й не потребують ширших пояснень.

При цьому зауважуємо, що «Воля» об'єднує українських робітників, переважно родом із Зах. України, які в більшості працюють в сільському господарстві.

Головний відділ т-ва «Воля».

«Воля» молода ще Т-во, що щойно почало спинатися на ноги. Матеріальні його засоби дуже й дуже незначні.

Т-во почало організовувати бібліотеку. Не має воно ні газет ні журналів з Радянської України...

Про книжки воно тільки мріє.

Треба мати на увазі, що члени Т-ва «Воля» переважно бідаки, що знайшли притулок у чужій ім Німеччині, залишивши, в чім стояли, «рідну» ім Республіку польську.

Велике діло зроблять і видавництва наші й редакції газет і окремі письменники, коли надішлють туди літературу.

Газети й книжки слід посилати на таку адресу:

Buchverlag „Kniga“
Berlin W
Kurfürsten str 7g für „Wola“

Висилаючи книжки через «Книгу», слід про це повідомляти й «Волю» на таку адресу:

Bildungsverein der ukrainischen Arbeiter
in Deutschland „Wola“
Berlin C 2, Postfach № 87

ОСТАП ВИШНЯ.

Шумовий оркестр і культура ритму

Осередком широкого культурного життя працюючих мас,—стали робітничі клуби, сельбуді, хати-читальні, червоні куточки, які в своїй повсякденній роботі намагаються не тільки дати відпочинок, але ознайомити наше робітничо-селянське населення з культурними цінностями, якими володіє сучасне людство.

Відрізняючи риска праці клубу—самодіяльність, та активна участь членів в клубній творчій роботі, яка провадиться через самодіяльні клубні гуртки.

І це цілком природно: пролетар з його здоровою психікою не може бути задоволеним зі старого змісту, методів і старих форм, а тому весь час турбується за будівництво нового у всіх галузях науки й мистецтва.

Дуже поширеною формою музичної роботи клубу є шумовий оркестр, що користується з уваги робітничої молоді. Таке захоплення шумовими оркестрами з боку молоді можна пояснити двома головними моментами, а саме: 1) легкістю навчання гри на так званих «музичних» струментах, які входять в склад шумового оркестра, 2) роботою, яка будується виключно на широких самодіяльних, демократичних принципах.

Таким чином, культурні організації, збудовані сучасним життям, допомагають робітництву і селянству оволодіти культурою й знанням. Шумовий оркестр не сприяє цьому розвитку музичної культури, а тому й не можна його вважати за культурного чинника, який можна використати для популяризації музики серед робітництва.

До складу шумового оркестру входять інструменти (речі домашнього вжитку): 1) шумові—великий барабан, малий барабан, бубен, коробочки з гвіздками, дерев'яні ложки, гребінці, кастафьети, рахівниці, грамофонна зруб, молоток з ковадлом, залізні листи, лінійка й сила інших струментів; 2) музичні—рояль, пляшки з зодом, соплішки, прикутніки, дзвоники й велосипедні гудочки. Беручи до уваги, що тільки рояль, або піаніно дає точні музичні звуки, а всі останні з групи музичних струментів дають не зовсім, порівнюючи з піаніно точні музичні звуки, то не важко буде зробити висновок, яка буде мело-

дія й музика, що передається через перелічені не точні музичні струменти (крім рояля). Всім відомо, що музика використовує звуки, а не шуми, а шумовий оркестр користується більше шумами, ніж звуками, та й назва його шумового змісту, а не музично-звуківого. Акустика (наука про музичні звуки) відрізняє звуки від шумів й дає точну форму кожного з них, а саме: звуки, які не супроводяться ритмічними оліваннями, а дають лише хаотичну мішанину товчків, не роблять музичного враження на нас, а тому й не можна їх класифікувати, як музичні звуки. Звуки, що дають вірне й періодичне коливання, що його можна встановити в секунду звучачого тіла і що вражають наше вухо музичним змістом,—такі звуки, де можна встановити зисочінь—можна віднести до категорії музичних. Вільш докладно по цьому питанню можна ознайомитись в таких наукових дослідженнях: 1) Ф. Заседателєв—«Отдел акустики» из его книги: «Болезни голоса певцов и их лечение»; изд. 1908 г.

2) Л. Немировский—«Акустика физическая, физиологическая и музыкальная» стр. 19, 20, 103 (изд. 1923 г. Москва—Петроград).

3) А. Ирисов—«Звуки и музыка» 2-я глава 20 стр. (изд. 1923 г. Петроград).

Правда, є композитори, що мають абсолютний слух, то вони можуть і в шумах в деякій мірі встановити й уловити музичність звуку й окреслити його височінь, але це люди з виключним слухом, а тому робити висновок, що в шумі всі можуть чути музичні звуки не слід. Таким чином можна бачити, що шумовий оркестр, як музична організація шкідлива, не тільки своїм «супроощенством» й шкідливою примітивністю. Шкідливість шумового оркестру полягає ще й в тому, що він поєє слух, не сприяє розвитку музичного почуття, не збагачує кількості й якості музичного матеріалу, не сприяє розвитку музичного смаку і взагалі прищеплює легковажне ставлення до музичного мистецтва.

В наші часи раціоналізації й практичності, не слід витрачати час і кошти на навчання грати на пляшках, гребінцях, коробочках і інших

Музейництво на Україні в наш час

речах домашнього вжитку тому, що в культурному прогресі ролі вони ніякої не відіграють, та й не можливо в сучасний момент величезних технічних і наукових досягнень, шумовим оркестром дати здорову розвагу, культурний відпочинок й насолоду нашому робітництву, якому шум й без того набрид на виробництві. В музичному мистецтві ми весь час прагнемо широкі робітничі маси навчити сприймати не тільки примітивні, а й складну по формі й по змісту музичну продукцію тому, що робітництво й селянство в культурно-політичному відношенні весь час зростають й вимагають разом і серйозної музичної культури. Тому, що шумовий оркестр не може подолати більш-менш складних по змісту й по формі музичних творів, він весь час користується фокстротно-кабацькими «перлами» й такою продукцією виховує нового слухача.

Перехідним «містком» від примітивної музики до музики складної, шумовий оркестр не може бути, беручи до уваги його звукову обмеженість й не музичність.

Гуртківчанинові, що кине шумовий оркестр й буде захоплений вивчитись грати на якому іншому й більш цінному в життєвому відношенні музичному струменті (рояль, скрипка, балабайка, гармошка), тяжко буде подолати труднощі, що зустрінуться на шляху нової музичної роботи. А це все тому, що шумовий оркестр пошукав слух його й розвив в ньому не серйозне відношення до музики. З чисто практичного боку шумовий оркестр в культурному житті не відіграв ніякої ролі, а тому й не слід покладати на нього культурної місії. Ми зараз до всього йдемо скороченим шляхом й намагаємось весь час одержати більші успіхи в цьому напрямку, а шумовий оркестр повертає нас назад, туди, від чого ми весь час намагаємось відійти.

Пустувати й гратись можна іншими речами, як не роблять шкоди організмові, а витрачати час і кошти при нашому бюджеті, щадності й розрахованості на безцінне заняття не слід. Бдила ціна риска шумового оркестра—це розвиток ритмічного почуття, але тоді треба усунути з його складу всі шумові струменти, які подають невірний і не точний звук, а залишити в його складі тільки виключно ритмово-красочні струменти ударні, сопілки, перенела, рояль), що кори-

Музейництво за останній час, у зв'язку з підвищенням загального інтересу до справ експозиційних, краєзнавчих та мистецько-культурних, набуває питомої ваги, як один з найбільш важливих засобів наукової та політичної освіти. Тому не зайвим, здається, оглянути сучасне становище музейництва на Україні після закінчення десятиріччя радянського будівництва в цій ділянці освіти.

1. СІТКА МУЗЕІВ ТА ЇХ ПРИМІЩЕННЯ:

Після бурхливого в перші роки зросту музейної сітки вона в переходом на твердий бюджет в цілому стабілізувалася, маючи протектенцію йти шляхом ліквідації дрібних нежиттєвих одиниць та можливого зрушення того, що є. Так у 1925 р. було 70-музей у віданні НКО (як на державному, так і на місцевому бюджеті), у 1926 р.—було 69, а у 1927 р. залишилося 65. Серед них кількість державних музеїв, що у 1925 р. дорівнювала — 18, скоротилася на 1928 р. до 16 (в тому числі 2 новоорганізованих) шляхом передачі решти на місцевий бюджет.

Державні музеї містяться в найбільших центрах Республіки: 5 в Харкові, 4 у Києві, 2 в Одесі, по одному у Дніпропетровському, Миколаїві, Херсоні, Полтаві, Чернігові. Решта — 49 музеїв, що на місцевому бюджеті, за невеликими винятками розташовані по окремим містам. Але ця сітка місцевих музеїв не охоплює всіх округ УСРР, — не мають музейних закладів такі округи: Кременчуцька, Кіровоградська, Куп'янська, Мотилівська, Проскурівська, Тульчинська, Шепетівська. Таким чином майже 1/6 території УСРР не охоплена музейною сіткою. Це позбавляє згадані округи сталих осередків краєзнавчої роботи, які б освітлювали продукційні сили округи з боку природничого й історико-культурного та радянського будівництва на її терені. Деякі Округові музеї, що не мали раніш музеїв, ураховуючи важливість цього завдання, за останній час подбали про заповнення цієї прогалини. Так, Першотравневський ОБК у 1927 р.

стуючись з них можна розвинути ритмічне почуття, музичний слух й не пошкодити слуху й музичної обдарованості.

ОЛЕКСАНДР ПЕРУНОВ.

Від ред. Бажаємо, щоб з приводу зачепленого питання висловились і прибічники шумової музики і зацікавлені культурорганізації.

на 10-ті роковини радянської влади влаштував окремий краєзнавчий музей ім. Державинського, відвівши для нього окремі двохповерховий будинок, та асигнував на ремонт й устаткування його 15.000 карб. Нині цей музей у Першотравневському швидко розвивається і переводить широкі краєзнавчу роботу на терені всієї округи безпосередньо та через своїх численних кореспондентів (здебільшого шкільних робітників). Одним з найважливіших моментів у музейній справі є забезпечення їх відповідними експозиційними приміщеннями. З цим не встигли гаразд у Києві, Одесі, Дніпропетровському музеї мають чи спеціально збудовані технічно-доконалі приміщення чи їм надало пристойні будинки палаткового типу. У Чернігові та Полтаві колишні Губвиконкоми надали музеям найкращі будинки міст. Також добрі окремі будинки мають музеї в більшості округних міст — трьохповерхові (напр. Маріуполь, Вовча), двохповерхові (Львів, Першотравневий), окремі однопверхові (Біла-Церква, Коростень, Старобільськ, Суми, Умань, Бердичів, Ромен, Зіновівське і т. д.). На жаль, в Харкові й Музей Українського Мистецтва, що має цінні збірки українського малювання, різьбярства, килимарства, порцеляни, металопластики і т. под., й Державний Художньо-Історичний Музей, де є до 1.550 картин західно-європейських та російських майстрів, надзвичайно цінна збірка №№ 9150 естампів та малюнків (кол. Алфєрова та Адельунга), збірка пристосованого мистецтва (фарфор, шкло, меблі, бронза), — вони зовсім не мають експозиційної площі і нині знаходяться на стані консервації в малопридатному тісному приміщенні кол. архирейського будинку, чекаючи, коли звернуть на них більше уваги й дадуть відповідне й значиме приміщення.

2. ЗБІРКИ МУЗЕІВ.

У порівнянні з музеями Москви, а особливо Ленінграду, наші українські музеї, безсумнівно, мають значно менші колекції з мистецтва, особливо західно-європейського. Це сталося внаслідок двоохотричної централістичної політики колишнього царського уряду, який стягував з території б. Російської Імперії всі коштовне з мистецького чи історико-наукового боку, чим би можна було одобити столицю. Проте й те, що в Україні, заслуговує на як найбільшій увагу, але на жаль, наші історико-мистецькі збірки ще мало спопуляризовано серед мас. Ми ще дуже мало знаємо

Охрим Гедзь

Уругвай

Від моєї квартири до стадіону, де, як вам відомо, всеняке літо відбуваються футбольні матчі, п'ять верстов.

Але що таке п'ять верстов, коли на стадіоні змагається з нами закордонна команда?

Я швидко надіваю свої, ще ніким неперекожені, буци, ховаю до кишені малинові труси й, укинувши в рота шматок сухаря, кудькою кочусь задумливими вулицями міста.

Сьогодні віддалення між моєю квартирою й стадіоном я свідомо помножив двічі. Я покотився зайві п'ять верстов до товаришевої мансандри, щоб заручитись його товаришеским словом, а між нами калужі, просто похвасти.

Полоханий саме обідав.

— Ну, вітай! — сказав я, підкрившись іззаду.

— Кого з чим? — спитав не одриваючись від пекли Полоханий.

— Мене з матчем.

Полоханий подивився мені в вічі, що, очевидно, випромінювали радість наступної перемоги й сказав — запитав:

— Вітаю, хіба мені що. Кого ж ви перемогли?

— Та не перемогли. Іду перематати.

— Цікаво. Кого саме?

Тут я, щоб ще більше заінтригувати Полоханого, двозначно посміхнувся.

— Вгадай.

— Невже збірну команду?

— Не вгадав. За-кор-дон-ну.

Чули б ви, як тут Полоханий зареготав. Він так зареготав, що в його місці «заревли застонати гори-хвилі», а з майном порожньому шпункові перевернувся й став сторожа цілий сухар.

«Наша команда грає, як бог».

— За-кор-дон-ну? — перепитав далячись сміхом.

— Закордонну.

— Добре, добре. Вітаю. Прийдеш до мене після змагання.

Полоханий був громадянин, як на наш час, свідомий. У боротьбі проти допкульної житлової кризи він не хехтував ніякими засобами. Проходячи одного вечора міською околицею, він зупинився біля невеличкого однопверхового будинку й сказав сам собі:

— Ось будинок. А юденки під дахом горіще. Що таке горіще?

Наставивши запитання як той казав, руба Полоханий викликав з будинку товстеленну перекупку й запитав:

— Скільки хочете за горіще?

— За сім років уперед і книжку черобкопа.

А щоб довго не балакати, перекупка подала про себе біографічні відомості, з яких Полоханий пам'ятає лише уривок:

— Ти не дивись, що я вибираю патента й не маю голосу. Я хоч і не маю голосу, зате в мене отут більше сили ніж у тебе отам...

З того вечора перекупчине горіще перетворилося на мансандру, а Полоханий, власник мансандри, на справжнісінького kota. (Без лапок).

Після змагання, на якому ми покалічили двох закордонних футболістів і забили м'ячем намороки десяткові уболівальників, я, перекошений широким радіощем, прибіг знову до Полоханого. Полоханий сидів тепер, звиснувши з горіща ноги й щось наспівував.

— Вітай, вітай, — крикнув я йому віддалік.

— Ну, ну. Лізь. Розкажи.

Я скіз на горіще й, сівши з Полоханим рядком, почав йому розказувати. Я не проминав жодної дрібниці й захоплювався так,

культурні скарби, що є у нас. До речі тут треба нагадати про збірки західного мalarства та речей пристосованого мистецтва Київського музею мистецтв УАН, про надзвичайні повні й коштовні збірки з українського мистецтва (маларство, килими, тканини, вишиванки, шкло, кераміка то-що—до 140.000 експонатів) у Всеукраїнському Історичному Музеї, про 1.550 картин і 9.150 гравюр та малюнків і 5.300 речей пристосованого мистецтва Харківського Художньо-Історичного Музею, про цінні й зразково підібрані колекції Харківського музею українського Мистецтва, про мистецькі колекції (картини, статуї, меблі, бронза, порцеляна) Одеських художніх музеїв державного та місцевого, що займають три палацових будинки та Київського й Дніпропетровського Художніх музеїв. Крім того, треба згадати про коштовні й мало відомі збірки Художнього Відділу Волинського Музею в Житомирі (маларство західно-європейське та російське, пристосоване мистецтво, естампи до 17.000 №№), Миколаївської картинної галереї ім. Верещагіна, Художнього Відділу Полтавського Музею, Художнього Відділу Херсонського музею, українських колекцій Дніпропетровського Кращого Музею і інш. Нерівнянні ні з чим по своему значінню є збірки Всеукраїнського музейного городка (шито й тканини, металопластика, стародруки й гравюри, маларство, колекції й бібліотека Потоцького то-що).

Зріст музейних колекцій невинно продовжується: у 1925 р. було на обліку 773.000, у 1926 р.—929.000, а у 1927 р. вже 1.047.000 інвентарних одиниць. Але не лише здобутки з різних галузей мистецтва є цікавими для нас—серед цих численних матеріалів за останній час дуже швидко зростає категорія експонатів природознавчого, виробничого, технічного, краєзнавчого змісту. Історико-етнографічний ґрунт, що музей мали переважно за традицією від старого часу, випростовується шляхом доповнення відділами й експонатами з тих ділянок знання, які нині висувають на чільне місце потреби радянського будівництва, індустріалізації країни та аросту культурного рівня й добробуту працюючих мас.

Серед цих збірок треба особливо відзначити надзвичайно коштовні колекції корисних копалин Українського Геологічного Музею, Геологічного Відділу Волинського музею, Відділу Індустріальних сил Всеукраїнського Соціального Музею, чудово підібрані природничі збірки музеїв Полтавського, Волинського, Маріупільського, Херсонського Природничого, Миколаївського живої природи то-що. На розвиток цієї

ділянки музейництва, яка нещодавно почала розгортатися, треба звернути особливу увагу.

Нарешті можна без особливої помилки ствердити, що поширення відомостей про наші культурні скарби у музеях та про їх значіння наукове й освітнє (а тим самим практичну вагу їх) можливо не стільки демонстрацією їх одвідувачам музеїв (цього не досить), а також і особливо шляхом публікацій їх у формі каталогів колекцій музеїв, популярних провідників до тих, що з них виставлено, та визначення й публікації самих речей, як пам'яток культури, природи й техніки то-що. Щоб уміти використати у повній мірі ці коштовні здобутки, що ми вже маємо, треба достотно знати, чим ми розпоряджаємо, яке значіння цього музейного майна і що від нього може бути користь. На жаль, ця справа — публікації музейних збірок лише тільки розпочинається. А між тим треба цей матеріал ввести до наукового обігу та політосвітнього використання як найширше.

Другим важливим завданням щодо впорядкування й використання музейних збірок на території Республіки є переведення в збирання й розподіл їх принципу планового господарства. Для всіх зрозуміло, що оскільки майно всіх музеїв, після націоналізації у 1919 р., є майно державне і не може бути жодною розмовою про власність жодного музею на речі, що в ньому перебувають, треба це державне майно, яке складає єдиний музейний фонд Республіки, розподілити так, щоб кожен Музей мав лише те, що потрібно для його роботи, стосуючись до його цілевої установи, і щоб жодна річ не лежала в музеї, як випадкова, як непрадатна для потреб даного музею, як зайва для нього. В період неорганізованого накопичування музейних колекцій, коли з метою зрятування чи просто з тенденції збирати до себе все, що потрапляє цікавого на очі, таких випадкових напастувань збиралося в більшості музеїв маси. Отже треба перерозподілити ці здобутки в такий спосіб, щоб кожна з цих речей потрапила на своє місце, де вона буде не зайвою, а корисною, де її фактично вивчать, роздумуватимуть та експонують до відому широкого загалу. Над цим слід добре подумати самим музейстам.

3. ПРАЦЯ МУЗЕІВ.

Праця Музеїв природно складається з двох ділянок: науково-дослідної та політосвітньої праці. Перша галузь полягає в систематичному збиранні, вивченні й публікації музейних пам'яток. Оскільки час інтенсивного накопичування вже минув і слід подбати про най-

М. Доленго

Меотида

(Озівське узбережжя).

Бавовняно-алегоричні хмари
Під сонцем та над обрієм палким.
А на блакиті різбляться гили
І жовта спела серце в грудях варить.
Полднівний жар в долині нагостона
Стрімкий граніт, розпечений валняк.
По споминах блукаю навшаня,
По сивих кручах, по ясних доганах,
На цілий край єдиного заводу—
Цвіт весняний—розквітли димари.
А нам старий спокувати гріх,—
Вичікувати мовчки на погоду.
Нам рахувати наслідки та з'їтки,
І тормозити, як авто, бюджет.
Але нараді всесоюзній вже
Ввижалися пшениць дорідних литки
Там винайдено марили Новую:
— Посухостійка, незрадлива, ти
Американку зможеш перейти
І золотого не вжахнешся бою.
VIII. 1928.

повніше використання того, що є, на черзі дня такі міроприємства, як видання каталогів музейних збірок, наукових праць над матеріалами музеїв і науково-популярні провідники по музеях. За останній час є певні досягнення в цьому напрямі. У 1927 р. вийшов добре оформлений і складений каталог — провідник Музею Мистецтв УАН (до речі—з дуже цікавою спробою соціологічного підходу до мистецтва). Трохи раніш провідник Одеського Державного Художнього Музею, каталог виставок Всеукраїнського Історичного Музею (виставки — українського портрету, творчості В. Нарбута), т. 2 і 1 збірки Полтавського державного музею з матеріалами з усіх ділянок своєї музейної та краєзнавчої роботи, нарешті капітальні видання Всеукраїнського музейного городка — «Український Музей» т. 1, де публікуються науково-дослідні та методологічні матеріали з музейництва, та «Етнографічні дошки Лаврського музею Купців» т. 1 з накресленого видання цього жорсткого української дерев'яної пражори XVII—XVIII ст. й ін. дрібніші. Також треба згадати про т. 3 матеріалів до ботанічного описання Херсонщини, що видав Херсонський Природничий музей, та окремі розділи з геології по матеріалах Волинського музею.

Як тільки може захоплюватися справжній футболіст. Я, коли розповідав про закордонну команду, буквально захилювався:

— У них, кажу, техніка!

— Закордонна?

— Закордонна. У них пасовка!!

— Закордонна?

— Закордонна. У них...

Полоханий затулив мені рота долонею й доказав:

— У них усе закордонне і прошу тепер послухати мене.

І ви знаєте, шановний читачу, волив би я оглухнути на той час, ніж оце тепер бути подібним до Полоханого. Я тепер не вірю ні в яку закордонну команду й коли бачу чергову афішу про змагання, у мене сверблять руки, та... боляко міліціонера.

— Наша глухівська футбольна команда, — розповів мені Полоханий, славилася на всю Україну не тільки своїми блискучими перемогами, а й своїми ще блискучішими поразками...

Ми було коли й програємо так з музикою. Одного літа отримувемо телеграму. — Так і так, не хочете ви, мовляв, зійтися з Уругвайом? Чому не хочете? Уругвай, так Уругвай. Давош Уругвай. Підготувалися як слід — приїжджає й Уругвай. Кинулися ми — хто ж буде за суддю з нашої сторони? Судді ж треба хоч-як небудь кумекати по їхньому, по уругвайському... А я ото ж у шолоні німецькому колись воші годував, так де що шуплю. От хоча б таке слово як «розумієш». По нашому так і буде «розумієш», а по закордонному трохи інакше: по-німецькому воно буде — «фарштеен», по-англійському — «андерстенд», а по-французькому ще інакше —

«компрене ву». Правда, багато було клопоту поки завчав ці слова. Часто «фарштеен» з фаршмаком переплутував. Прийду оце до ресторалу:

«Ти сам очни мені втираєш».

— Дайте мені порцію фарштейну й та п'ятка редьки.

Сміються з мене, а я запам'ятовую... Тепер от і пригодився. Хоч три слова, а крім мене ніхто не знає. — Тобі, кажуть, бути за суддю з нашої сторони. З їхньої уругвайської сторони уругвайський, значить, суддя судитиме, а з нашої, глухівської — я.

Почали срати. Наша команда грає як бог — чі м'яча вдарили, чи уругвайці по ногат — вже нас не зчити. Уругвайці так ті трають культурно, мовчки, сопуть тільки здорбво, а наші, так — ударив, чи не вдарив м'яча, а публіка аж вуха затуляє... Такі ото важкі удари...

Не пам'ятаю... здається на другому хавтаймі — беркиць наш уругвайця через ліжку... Штраф. Збіглися ми до кухні й зчитилися. Уругвайський суддя мені доводить, що неправильно беркиць, а я йому, що правильно...

— Як же ж, кажу неправильно, як ось дивись... Фарштеен? Ваш нашого ось... андерстенд, а наш вашого, навпаки, компрене ву... Фарштеен?

— Не... ву... гав-гав... ду... ду... — уругвайський суддя мені

А я йому знову:

— Та андерстенд же фарштеен, я тобі кажу. Компрене ву і не гавкай.

— Зу... зу... ву... ву... не ву... гав.

Ну що ти йому будеш казати.

— Фарштеен... Компрене ву... Ваш нашого андерстенд, а наш евашого... О... О... За... Факт!

Не згадав уругвайський суддя:

Мі... у... і... лге... лге...

— Та не лге... Компрене ву, андерстенд ти, заразо.

А він тоді:

— Що ж ти, каже, заразо ти сам, очки мені втираєш.

Я так і сполотнів.

— Та ми, каже, в Кобеляках англійської командою були — три збори витримали. Андерстенд!

Так ти б так і казав.

Я засвістив і наша команда зараз же забила «уругвайцям» гол... кіпера.

Якщо ви, шановний читачу футболіст, пробаєте нам з Полоханим за це оповідання. Слово честі ми теж колись були добрими футболістами.

Але ж, не дивлячись на все це і на те, що нині починають подібні матеріали друкувати й інші українські музеї, все ж таки треба зауважити, що дуже часто наукові дослідження за музейними матеріалами не знаходять собі місця для друкування чи друкуються в лужих органах. Є й певні прогалини, які треба українським музеям спільними зусиллями, а найскорше заповнити, принаймні розпочати працю. Наприклад, досі нема монографічного опрацювання видатніших українських митців (не кажу вже про потребу планового виставлення *Monumenta artis Ukrainae* Азійом виней винятком хіба Т. Шевченка, Боровиковського, Левинського, Головачевського, Лосенко, Саблуков, Безперчий, Трутовський, Лемох, Пимоненко, Рєшін, Ярошенко, Ге, Каразін, Левченко, Ткаченко, Костенко, Мурашко, Кричевський, Васильківський, Нарбут, Маренко й багато інших українських майстрів аж до сучасних чекають дослідження й пристойного видання їх творів для міжнародного відому. Це дійсно було б цінною вкладкою українського мистецтва в обіг всевітньої науки. Витрати на таке багатомовне коштовне видання, без сумніву, цілком виправдали б себе, як з боку матеріального (на добру книжку й добрий попит) так і по суті (в ж монументальні праці про історію російського мистецтва?).

На базі ґрунтовного вивчення музейних матеріалів можна поліпшити й якість масової політосвітньої роботи з одвідувачами музеїв. Кількість їх що року зростає. У 1926 р. їх лічилося 712.000, у 1927 р. — вже 972.000. Це складає не менш, як 5% населення УСРР, яке за своїм віком адібно одвідувати музеї. Статистика соціального розподілу одвідувачів музеїв свідчить за зріст інтересу серед працюючих мас до музеїв. Так у 1926 і 1927 р.р. одвідувачі розподілялися відсотково у такий спосіб:

	Робітники.	Селяни	Службовці	Учні	Червоноармійці	Інші
1926 року	18,6%	12,7	12,7	39,4	9,1	7,6
1927	18,8%	13,2	13,6	40,0	9,3	5,1

Це свідчить про те, яке важливе місце посідає музейна сітка серед культурно-освітніх установ, як також і ту відповідальність, що покладає масовий попит освіти музейним шляхом на музейних робітників.

4. НОВІ МУЗЕЙНІ ФОРМИ.

Історико-етнографічний характер, що його набули через певні суспільні умови українські музеї до революції і що дав в цій діяльності знання не погані наслідки, в наш час під впливом вимог життя й потреб радянського будівництва швидко допознаються організації музейних закладів нових форм. Виникають окремі музеї революції, що наочно освітлюють історію зросту революційних сил та етапи пролетарської революції. Таких нині в УСРР нараховується 7 (Харків, Київ, Дніпропетровське, Одеса, Запоріжжя, Вінницьке, Миколаїв). Утворюються спеціальні музеї: по сільському господарству (Харків, Київ), по промисловості (Харків, Київ), по торгівлі (Одеса).

Але ж незалежно від організації таких окремих музейних закладів нового типу, що відповідають потребам життя, слід поставити питання про доповнення краєвих і окружних музеїв, які обмежуються галузями мистецтва, історії, археології та етнографії, матеріалами, що освітлювали б виробничі сили їх території та радянське будівництво. Тим самим вони б щільніше увязалися з сучасністю, допомогли праці державних і господарчих органів, підвищили б свідомість громадянства, а від цього й для себе мали б певні корисні наслідки. Тут справа йде не лише про те, щоб краєві та окружні музеї мали нові відділи, а саме: 1) природничі відділи з експонатами корисних копалин, ґрунтів, фауни й флори культурних рослин то-що, 2) відділи сільського господар-

ства (економіка й статистика, рільництво, мисливництво, городництво й садівництво, екотарство, боротьба з шкідниками, лісове господарство, допомога сільському господарству та механізація його), 3) відділи технічні (місцева промисловість, шляхи сполучення, міське господарство), 4) відділи історії революційного руху та радянського будівництва. Справа значно глибша: дуже важливо, як показати матеріали музею. Що мало зібрати експонати для певного нового відділу, а треба як, так ці нові відділи, як і старі накопичення музейних скарбів, освітлити в підборі річей для експозиції, в самій експозиції, в написах та словесних поясненнях так, щоб це сприяло й відповідало потребам радянського господарства й культурного будівництва. Конкретних прикладів можна було б навести багато, але при усвідомленні цього основного шляху для музейництва надалі конкретні методи сами знайдуться. Треба, щоб музейництво і з наукового й з освітнього боку не стояло осторонь від життя, а служило йому. Чим скорше, глибоше й активніше музеї попадуть на цей струмінь, тим більше вони випрацюють і тим більший внесок зроблять на користь українського радянського будівництва.

В. ДУБРОВСЬКИЙ.

Як одеські бібліотеки поповнюються українською книжкою

Майже до 1928 р. в Одеських бібліотеках рідко можна було знайти українську книжку. Кампанія за українську книжку в 1928 р. трохи поворнула завідуючих бібліотеками. Під натиском політосвітних органів бібліотекарі взялися до «неприємної» роботи українізувати себе та бібліотеки. Але одесит, як кажуть змієзводи вийти сухим і справді швидко вийшов з цього неприємного становища було знайдено. Про це багато можуть розповісти книгарні Одеси. Подивимось, наприклад як українізувалася бібліотека союзу Радгоспслужбовців та багато інших. Заходить бібліотекар в книгарню і каже собі підібрати від 500 до 1.000 назв з українських книжок в ціні від 1 до 10 коп., але ніяк не дорожче, бо «все равню напрасно выброшены деньги», і так без розбору, без всякого підходу набирається «асортимент». Прові-

рочна комісія буде задоволена та й трошей «вибросять» небагато. Другий тип менш шкідливий заходить і каже собі підібрати наприклад на 100 крб. української літератури. На запитання книгарні якої літератури, одержує також меланхолійну відповідь «безразлично, все равно выброшены деньги» і зовсім не цікавиться, що йому дають, платять і забирає «поповнення». Багато, дуже багато в Одесі можна бачити та чути, як виконуються директиви про українізацію. Але бібліотекарі, культурні провідники книжки здається повинні шкільно розуміти своє призначення що до української книжки. Провірочна комісія політосвіти повинна показати, що таким робітникам не місце в бібліотеці, та що такі «одеські методи» трохи застаріли.

П. Б.

Кіно-хроніка

Недбайливе ставлення до кіно-фільмів. До НКЮ надходить багато скарг на недбайливе ставлення політосвітніх установ до фільмів. Часто-густо трапляється, що картину повертають цілком зіпсовану, або в такому стані, що потребує капітального ремонту. Трапляється, що відірвуть багато кадрів і тим самим інколи перекручують не лише зміст картини, але й її ідеологію. Допускають демонструвати осіб, що не досить знаються на кіно-механіці, в наслідок чого буває так само багато пошкоджень. Особливо багато випадків недбайливого ставлення до фільмів буває в одеських кіно-установах.

Отже НКЮ попередив Окнаросвіт, що у випадках недбайливого ставлення до фільмів, НКЮ підтримуватиме всі адміністративно-судові заходи, що їх вживатиме ВУФКУ проти тих Окнаросвіт, де такі випадки траплятимуться надалі.

Фільм «Лев Толстой». Відділ хроніки ВУФКУ закінчив ремонт та матеріалів про Льва Толстого, що є у фільмовому архіві. Фільм «Лев Толстой» складатиметься з двох частин; у фільмі буде між іншим показано Льва Толстого в Ясній Полянці, в Москві і сучасну Ясну Полянку.

«Кіно-Тижень». Вийшли в прокат №№ 33 і 34 «Кіно-Тижня», що містять: святкування 5-тиріччя конституції СРСР з участю Максима Горького, Балахнівські розробки торфу, трамвайну катастрофу у Києві, Лермонтовський курорт біля Одеси, інтернаціональні змагання мото-човнів на Темпліському озері (в Німеччині), кінний перебіг Ленінград—Харків, крейсер «Комінтерн» в Одесі, кримські ку-

рти, жнива на Київщині, щорічний паризький ярмарок та його радянський павільйон. Віднині у кожному номері «Кіно-Тижня» буде закордонна хроніка.

— Панаїт Істраті про Київську кіно-фабрику. Відомий письменник Панаїт Істраті проїздом через Київ відвідав будівництво кіно-фабрики ВУФКУ, що її буде Індубуд. Кіно-фабрика справила велике враження на П. Істраті.

Письменник висловлює в листі до ВУФКУ таке: «В надлюдських зусиллях, що їх виконав Радянський Союз у всіх галузях, Україна займає одне з перших місць; я в цьому переконався після того, як довго дивувався монументальною кіно-фабрикою в Києві, що буде ВУФКУ за планами високо-галановитого архітектора проф. Рикова. Кіно-фабрика — шедевр мистецтва найсучасніший і найлогічніший в Європі».

— Курси кіно-механіки. На одеських курсах кіно-механіки навчання почалося 1-го серпня. У зв'язку з тим, що надходять багато заяв про бажання вчитися на курсах, при курсах організують додаткову групу, де навчання почнеться з 1-го жовтня. За навчання беруть 10 крб. на місяць. Заяви з 10 крб. грошей треба надсилати на адресу—Одеса, ТДРК поштова скринька № 1079.

Кіно-кору ВУФКУ за кордоном. Відділ хроніки ВУФКУ організує сітку власних кіно-кореспондентів за кордоном. Тепер кіно-корі вже працюють в Нью-Йорку—тов. Гудіма, в Парижі, тов. Деслав, і в Берліні тов. Цейтлін.